

Kronika

Vladimír Svoboda a kolektiv – Logika a přirozený jazyk

SVOBODA, Vladimír et al. (2010): *Logika a přirozený jazyk*. Praha: Filosofia, 299 s. ISBN: 978-80-7007-325-4.

Kolektiv autorů (Marie Duží, Timothy Childers, Ondrej Majer, Pavel Materna, Jaroslav Pe-regrin, Prokop Sousedík, Vladimír Svoboda a Marta Vlasáková) se v knize věnované vztahu logiky a přirozeného jazyka zabývá zejména možnostmi, jak mohou logické teorie pomoci při rozboru různých jevů přirozeného jazyka a jak je lze použít ke zpřesnění vyjadřování tam, kde je to třeba (informační texty, vědecké texty apod.).

Knížka je rozčleněna do sedmi kapitol, z nichž každá se zaměřuje na určitý typ jazykových vyjádření a ukazuje, jak je lze logicky analyzovat: I. Výrokové spojky, II. Kvantifikátory, III. Vlastní jména, IV. Modální modifikátory, V. Kondicionály, VI. Anafora, VII. Propoziční a poj-mové postoje. Každá kapitola představuje příslušný logický aparát a názorně vysvětluje jeho fungování na konkrétních jazykových příkladech z češtiny. Velkou pozornost pak autoři věnují procesu, který nazývají *reglementací* a který je vždy prvním krokem v logické analýze – procesu, v němž se původní věty a výrazy přirozeného jazyka překládají do nějakého logického jazyka za účelem jejich zjednodušení a „zjednoznačnění“. Způsob reglementace samozřejmě není jedinečný a autoři někdy uvádějí jeho různé možnosti, které pak vedou k různým možnostem logického zpracování daných jazykových vyjádření.

Tato kniha tak nepřináší nějaký systematický, ucelený výklad, spíše dává čtenáři přehled o různých tématech, jimiž se logická analýza zabývá, představuje základní principy a metody logického zkoumání jazyka a ukazuje, jaké možnosti tyto metody nabízejí a v čem naopak tkví jejich omezení.

Tuto knihu lze doporučit každému zájemci o uvedení do problému logické analýzy přiro-zeného jazyka. Logické principy jsou zde podány velmi civilně, formou přístupnou i čtenáři bez předchozí znalosti logiky (i když jistě povědomí o logice a jejích metodách je výhodou).

Emma Krejčová

Kapitoly o jazyce v Kognitivní psychologii Eysencka a Keana

EYSENCK, Michael W. – KEANE, Mark T. (2008): *Kognitivní psychologie*. Praha: Academia, 748 s. ISBN: 978-80-200-1559-4.

Kognitivní psychologie Michaela W. Eysencka a Marka T. Keana (vydaná v roce 2000, česky 2008) obsahuje čtyři kapitoly související s jazykem – Objekty, pojmy a kategorie, Vnímání řeči a čtení, Porozumění jazyka a Jazyková produkce. Prvně jmenovanou přeložil Miroslav Filip, ostatní Filip Smolík.

Kapitola o kategorizaci předkládá čtenáři čtyři základní teoretické přístupy – teorii definu-jících atributů, teorii prototypů, teorii exemplářů a teorii založenou na explanaci; ke každé z nich připojuje doklady i protiargumenty. Druhá zmiňovaná kapitola se věnuje teoriím rozpo-znávání slov, poruchám zpracovávání řeči, podstatě procesů odehrávajících se při čtení nebo

vztahu vnímání písmen a slov. Na ni navazuje kapitola o porozumění: předkládá představy o vztahu syntaktické a sémantické analýzy probíhající v mysli, významu kontextu a obecně pragmatické roviny komunikace, dále zmiňuje vnitřní řeč a její funkci pro čtení, rozebírá rozdíly v porozumění samostatným větám a spojitému diskurzu. Poslední kapitola o jazyce se soustředí na produkci, problémy s jejím zkoumáním, vlivné teorie mluvení i psaní a také na poruchy obou produkčních modů.

Čtenář může k učebnici přistupovat různě, nicméně nevhodnějším hlediskem je patrně snaha zorientovat se v některé konkrétní oblasti. Souvislému čtení všech čtyř, neřkuli více kapitol se kniha přece jen trochu vzpírá. Jinými slovy: text je sympatický i poněkud problematický zároveň svým ne zcela tradičním přístupem k výkladu. Příliš nesyntetizuje, nenabízí jeden ucelený pohled, daleko více nechává na čtenáři, co si vybere. Staví proti sobě významné či podnětné teorie a koncepty, výzkum v dané oblasti ilustruje provedenými experimenty, vysvětluje jejich metodologii a výsledky zasazuje do kontextu, to vše se snahou o stručnost a nezaujatost. Zvláště důraz na experimentální rovinu je v českém prostředí cenný.

Uvážíme-li, že čtyři kapitoly nejúžeji související s lingvistikou dohromady zabírají přes sto třicet stran, lze je s čistým svědomím zařadit mezi základní česky dostupné studijní materiály k psycholingvistice, kognitivní lingvistice a příbuzným disciplínám např. vedle *Úvodu do psycholingvistiky* Ivy Nebeské nebo *Úvodu do kognitivní lingvistiky* Moniky Schwarzové (recenzovaného v minulém čísle SALi).

Ondřej Dufek

Workshop Moderní technologie a didaktika jazyka

Na půdě Technické univerzity v Liberci (TUL) proběhl 8. října 2010 již druhý veřejný workshop projektu *Inovace vzdělávání v oboru čeština jako druhý jazyk*¹ (dále C2J), reg. č. CZ.1.07/2.2.00/07.0259. Projekt je na TUL realizován v rámci Operačního programu MŠMT Vzdělávání pro konkurenceschopnost.

Cílem workshopu *Moderní technologie a didaktika jazyka* bylo vyvolat diskusi o vlivu moderních technologií na výuku jazyka a o jejich využití ve výuce cizích jazyků. Předneseno bylo celkem deset příspěvků.

V úvodním bloku se Marie Hádková (PF UJEP) v referátu *Meze a možnosti nových technologií při výuce dětí-cizinců* zabývala příkladem ostenze ve výukovém procesu a představila výsledky zajímavého výzkumu PF UJEP mezi učiteli II. stupně ZŠ, zaměřeného na jejich proškolenost v oblasti integrace dětí-cizinců v českých školách. V následném příspěvku *E-learningové kurzy v oboru čeština jako cizí jazyk* představily Jaromíra Šindelářová a Romana Tlustá (PF UJEP) ukázky připravovaných studijních opor projektů OPVK s názvy *Čeština pro žákycizince v rámci inovace výuky učitelských programů v oboru Učitelství pro 1. stupeň ZŠ a Sociokulturní kompetence pro pracovníky škol a školských zařízení, které budou využity v jejich e-learningových kurzech*.

V druhém bloku workshopu představil Karel Šebesta (FF UK v Praze) v příspěvku *K přípravě učitelů češtiny jako cizího/druhého jazyka* program přípravy učitelů v nově akre-

1 Viz internetové stránky <www.c2j.cz>.